

Pro srovnání byly také sledovány **používané výukové přístupy v hodinách matematiky**⁷. V roce 2015 ve velmi úspěšných třídách obecně učitelé chtějí po větším počtu žáků každou nebo téměř každou hodinu matematiky, aby *sledovali výklad o nové látce a řešili úlohy s pomocí učitele (samostatně nebo společně jako třída)*, než je tomu v méně úspěšných třídách.

Zatímco větší podíl žáků v méně úspěšných třídách je vzděláván učiteli, kteří po nich přibližně v polovině hodin matematiky nebo častěji chtějí, aby *se učili nazpaměť pravidla, postupy a fakta* či *řešili úlohy, zatímco se učitel věnuje jiným povinnostem*⁸ a žáky nechá pracovat samostatně, v případě velmi úspěšných tříd se to děje v menší míře.

Každou nebo téměř každou hodinu řeší více než polovina žáků velmi úspěšných tříd matematické úlohy (samostatně nebo se spolužáky) s pomocí učitele. Dvě pětiny žáků stejně často řeší úlohy společně jako celá třída pod vedením učitele.

V roce 2011 ve velmi úspěšných třídách obecně učitelé chtěli po větším počtu žáků každou nebo téměř každou hodinu matematiky, aby *sledovali výklad o tom, jak řešit úlohy, řešili úlohy (samostatně nebo se spolužáky) s pomocí učitele a vysvětlovali své odpovědi*. V méně úspěšných třídách učitelé matematiky ve větší míře žákům *zadávají písemné práce nebo testy*.

Žáci ve velmi úspěšných třídách jsou dvakrát častěji vzděláváni učiteli, kteří jim přizpůsobují výuku matematiky tak, aby je bavila. Pomáhají jim uvědomit si, proč je dobré učit se matematiku, a ukazují jim ji tak, aby vnímali, že se jim hodí (v porovnání s žáky v méně úspěšných třídách). Žáci jsou také více podněcováni k rozvoji myšlení vyššího řádu.

6.2 Vybrané znaky žáků a jejich postoje ke škole a výuce

6.2.1 Sociodemografické znaky žáků a jejich domácí zázemí

V této části se zaměříme na rozdíly, případně společné rysy žáků v méně úspěšných a ve velmi úspěšných třídách. V úvodu to budou sociodemografické ukazatele, dále hodnocení školy očima žáků s důrazem na pocit sounáležitosti a výskyt šikany. Vždy bude uplatňováno hledisko rozdělení tříd dle výsledků českých žáků v přírodovědě.

Z hlediska **pohlaví žáků** je mezi méně úspěšnými a velmi úspěšnými třídami rozdíl jen minimální. V roce 2015 je v méně úspěšných třídách o málo větší podíl chlapců (54 %) než dívek (46 %), zatímco ve velmi úspěšných je tomu naopak. Také v roce 2011 byl v méně úspěšných třídách o málo větší podíl chlapců (52 %) než dívek (48 %), zatímco ve velmi úspěšných třídách tomu bylo naopak.

V šetření TIMSS popisuje kvalitu domácího zázemí žáka ukazatel **domácí zdroje pro učení**, který vychází z odpovědí žáků i z odpovědí jejich rodičů.⁹ V roce 2015 mělo 37 % žáků velmi úspěšných tříd mnoho zdrojů a ostatní nějaké zdroje. V méně úspěšných třídách byl podíl takový, že 87 % žáků mělo nějaké zdroje, zhruba 6 % mělo hodně zdrojů a zhruba 6 % mělo málo zdrojů. V roce 2011 mělo 35 % žáků velmi úspěšných tříd mnoho zdrojů a ostatní nějaké zdroje. V méně úspěšných třídách mělo 90 % žáků nějaké zdroje, 7 % mělo hodně zdrojů a 3 % málo zdrojů.

⁷ Četnost zařazování činností uvedených kurzivou v textu byla hodnocena na čtyřbodové škále: 1 – každou nebo téměř každou hodinu, 2 – přibližně v polovině hodin, 3 – v některých hodinách, 4 – nikdy.

⁸ U této položky nebyl v dotazníku uveden žádný příklad. Pod jinými povinnostmi si je možné představit činnosti, jako jsou např. oprava sešitů, řešení třídnických věcí apod. Klíčový je zde nicméně rozdíl mezi řešením úloh bez zapojení učitele a řešením úloh s pomocí učitele, které je častější v případě velmi úspěšných tříd.

⁹ Žáci uváděli počet knih v domácnosti, a jestli mají svůj vlastní pokoj v připojení na internet. Rodiče uváděli počet dětských knih v domácnosti, své nejvyšší dosažené vzdělání a své povolání. Byla zkonstruována škála a na základě dosaženého skóre vznikly tři kategorie: mnoho zdrojů, nějaké zdroje a málo zdrojů.